

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 2

April 1974

72. årg.

Redigert av Ole Lie

DET NORSKE MYRSELSKAPS ÅRSMELDING FOR 1973

Innledning.

Året 1973, Myrselskapets 71. arbeidsår, har vært preget av sterk aktivitet på mange områder. Innledningsvis vil vi spesielt nevne at den økende interesse for bruksutbyggingen stadig medfører større behov for undersøkelse av dyrkingsarealer. Veiledningsetatene i landbruket har hendene fulle av mange forskjellige gjøremål. Det er derfor nødvendig at Det norske myrselskap assisterer med undersøkelser og veiledning når det gjelder utnyttelsen av myrene og andre utmarksarealer som krever spesielle jordundersøkelser. Praktisk er det en fordel at denne oppgaven er tillagt en landsomfattende institusjon som kan foreta undersøkelser der det er aktuelle behov. Tyngden av rekvisisjoner varierer naturlig nok, fra år til år, i de forskjellige distrikter av landet.

Forsøksvirksomheten i forbindelse med dyrking og bruk av myrjord må fortsatt intensiveres. Det er stigende behov for torv som dyrkingsmedium, jordforbedringsmiddel, og for videreforedling til plantepotter og forskjellige andre komprimerte torvprodukter. Undersøkelser, planlegging og veiledningsvirksomhet vedrørende torvdriften er derfor meget viktig. Anmodningene om undersøkelser stiger i antall vedr. allmenntilgjengelig, miljømessig og vitenskapelig utnyttelse av myrer og andre utmarksarealer. Oversiktsmessige undersøkelser som grunnlag for arealdisponeringen blir etterspurt i økende grad. Her kommer myrinventeringene og resultatene av tidligere utførte inventeringer inn i bildet.

Myrene er mange steder i vårt land aktuelle arealer for idrettsplasser og andre rekreasjonsområder. Myrselskapet blir anmodet om å foreta undersøkelser og planlegging av dreneringen m.v. for slike felter. Selskapet blir også konsultert når myrarealene i stigende grad har interesse til byggegrunn og forskjellige andre anlegg.

Det er for tiden en mangfoldig utnyttelse av myrene i vårt land. Dette medfører en økende aktivitet for Myrselskapet både når det gjelder undersøkelser, planlegging, forsøks- og veiledningsvirksomhet og utredninger m.v.

Vi skal i det følgende gi en oversikt over Selskapet og virksomheten i året 1973. Det vises også til forsøksleder Nils Vikelands melding for året 1973 om forsøksvirksomheten.

SELSKAPETS ORGANER

H. M. Kong Olav V er Det norske myrselskaps høye beskytter.

Myrselskapet er et frittstående, ideelt, allmennyttig selskap, som bygger på direkte medlemskap av enkeltpersoner og institusjoner, samt indirekte medlemmer gjennom bl.a. Trøndelag Myrselskap som en underavdeling for Trøndelagsfylkene.

Medlemmer.

Selskapets medlemstall var pr. 31/12 1973 ialt 1062 fordelt på de enkelte grupper: Livsvarige medlemmer — 473, årsbetalende — 436, indirekte — 145 og korresponderende — 5.

Selskapet har 3 æresmedlemmer, nemlig statsgeolog dr. *Gunnar Holmsen*, direktør dr. *Aasulv Løddesøl* og forsøksleder *Hans Hagerup*.

Av bytteforbindelser er det ialt 154, — 67 utenlandske og 87 norske som alle får medlemsbladet.

Det er i året tegnet 28 nye medlemmer, herav 12 livsvarige og 16 årsbetalende. Avgangen av medlemmer har vært 15 livsvarige, 19 årsbetalende og ett korresponderende medlem.

Styret.

Selskapets styre har i 1973 hatt denne sammensetning:

Formann, statsråd Thorstein Treholt, Brandbu, nestformann, skipsreder, gårdbruker Carsten Bruun, Sem og styremedlemmer, landbruksdirektør Aslak Lidtveit, Smestad, fabrikkeier Alf Ordning, Nitte-dal og gårdbruker Ove Munthe-Kaas, Hov i Land. I henhold til vedtektene er dessuten Selskapets direktør, Ole Lie, medlem av styret.

Etter at statsråd Thorstein Treholt overtok embedet som landbruksminister i Bratteli's Regjering den 16. oktober 1973, har Carsten Bruun fungert som styrets formann. Første varamann til styret, sivilingeniør Sv. Skaven-Haug, har fra samme tidspunkt vært fast medlem av styret. De øvrige varamenn har vært ingeniør Th. Løvlie, Bærum, direktør Thorvald Vaage, Kolbotn og amanuensis Hans Aamodt, Ås.

Styret har i 1973 holdt 7 møter og behandlet i alt 51 saker, tildels av meget vidtrekkende betydning for Selskapet.

Representantskapet.

Selskapets representantskap velges av årsmøtet etter bestemte retningslinjer som er fastlagt i vedtektene. Det holdes ordinært årsmøte hvert år innen utgangen av mars måned. Til årsmøtene innkalles samtlige medlemmer ved kunngjøring i dagspressen og Selskapets medlemsblad.

Etter årsmøte 14. mars 1973 har representantskapet hatt denne sammensetning:

Valgt på årsmøtet i 1972:

Direktør Leif Fr. Koxvold, Nordstrand. Konsulent Reidar D. Tønnesson, Blommenholm. Gårdbruker Nils Berg, Byåsen, Trondheim. Brukseier Gunnar Gjein, Stokke. Bestyrer Wilhelm Aasli, Bjørkelangen. Forsøksleder Jens Roll-Hansen, Stjørdal. Bestyrer Ola Valensdahl, Arnes. Bonde Magnus Folkvord, Sandnes. Statskonsulent Ole Jerven, Ås.

Valgt på årsmøtet i 1973:

Fylkeslandbrukssjef Modolf Sjøgard, Steinkjer. Fylkeslandbrukssjef Johan Lyche, Sarpsborg. Direktør Ivar Aavatsmark, Smestad. Gårdbruker Lars Lie, Levanger. Avdelingssjef Rolf Evju, Asker. Beitekonsulent Erling Lyftingsmo, Vefsn. Rektor Haakon Sløgedal, Søgne. Statskonsulent Bjarne Frøystad, Stavanger. Fylkeslandbrukssjef Oskar Øksnes, Molde.

Trøndelag Myrselskap velger to medlemmer til Myrselskapets representantskap. Disse har i 1973 vært:

Ingeniør Th. Løvlie, Bærum. Herredsaagronom Carl Ivar Storøy, Skage i Namdal.

Dessuten er Selskapets styre også medlemmer av representantskapet.

Funksjonærene.

Funksjonærstaben har i 1973 bestått av følgende personer:

Hovedkontoret og konsulentkontorene: Direktør, sivilagronom Ole Lie, ans. 1947, kontorfullmektig Edith Fjæreide, ans. 1943 og kontorassistent Else Bergskaug, ans. 1.11.1970 frem til 1.8.1973. Fra 23.8. har fru Randi R. Aarø vært midlertidig engasjert som kontorassistent.

Myrkonulerter: Jordskifte kandidat Osc. Hovde, ans. 1935 sluttet i sin stilling pr. 31.7.1973 etter vel 39 års tjeneste i Selskapet og oppnådd aldersgrense. Osc. Hovde har imidlertid fungert på deltid og bestyrt Selskapets kontor i Molde resten av året. Øvrige myrkonulerter er sivilagronom Per Hornburg, ans. 1947 og sivilagronom Einar Wold, ans. 1956. Førstesekretær Nils Harald Hauge, ans. 1971 og fagassistent Steinar Wormdal, ans. 1972, sluttet begge for å overta nye stillinger høsten 1973. Som midlertidig hjelp ved Selskapets myr-

undersøkelser ble engasjert sivilagronom Audun Grav fra 15.8. og sivilagronom Eivind Bergseth fra 1.9.1973.

Styret har som myrkonsulent med kontor i Molde, ansatt sivilagronom Anders Hovde. På grunn av spesialoppgaver med bl.a. myrgrøftingsforsøk i sin tidligere stilling som vit.ass. ved Statens forsøksgard Fureneset, har Anders Hovde fått utsettelse med tiltredelse til 1. mars 1974. Sivilagronomene Audun Grav og Eivind Bergseth ble fast ansatt, henholdsvis som førstesekretær og fagassistent I, i styremøte 13. des. 1973.

Forsøksstasjonen. Forsøksleder, sivilagronom Nils Vikeland, ans. 1962, amanuensis, sivilagronom Rolf Celius, ans. 1956, fagassistent II agronom Egil Grønli, ans. 1972 og arbeidsformann, agronom Trygve Christensen, ans. 1949.

Forskjellige oppgaver: Revisjonsfirmaet A/S Revision, v/statsautoriserte revisorer E. Lilleløyken og T. Walseng, har vært Selskapets revisor. Dr. agr. Aasulv Løddesøl har også i 1973 utført en del oppdrag for Selskapet, vesentlig i forbindelse med publikasjoner i Meddelelser. Det har ellers vært nødvendig å leie noe ekstrahjelp til forskjellige arbeider.

OPPLYSNINGSVIRKSOMHETEN

Under dette avsnitt gis det en omtale av den faglige informasjons- og kontaktvirksomhet som tid og midler har tillatt Selskapet å gjennomføre.

Medlemsbladet.

Hovedoppgaven ved Meddelelser fra Det norske myrselskap er å gi medlemmer og andre interesserte informasjon om Selskapets virksomhet og faglige opplysninger ved publikasjoner om utnyttelse av myrene og annen utmark. Medlemsbladet har som vanlig blitt utsendt i 6 hefter. Hefte nr. 6/1973 ble av trykkeritekniske grunner først utsendt på nyåret 1974.

Fagartikler som det vil være av spesiell interesse å ha i et større opplag til veiledningsvirksomheten er også utgitt som særtrykk, vanligvis i et forholdsvis stort opplag.

Alle fagforedrag under Selskapets symposium om myr og torv 11. og 12. desember 1972, er trykt i Meddelelser i 1973. Symposiet var delt i 4 fagavdelinger og foredragene er samlet i 4 særtrykk med følgende betegnelse:

1. del, Myrsakens stilling og historie.
2. del, Utnyttelse av torv til planteproduksjon.
3. del, Myrlandskaper til allmenntilgitt formål.
4. del, Utnyttelse av myr til jordbruk og skogreising.

Forfatterne er nevnt i årsmeldingen for 1972 under et eget avsnitt om symposiet. Vi vil derfor henvise til denne og ellers til årgangen 1973 av Meddelelser. Det må imidlertid understrekes at Selskapet på denne måte har publisert en mengde faglig verdifullt stoff om myr og torv.

Av andre særtrykk som er utgitt i 1973 nevnes følgende: Pecometoden for avvanning av torv, av torvingeniør Anders Tomter, Bestemmelse av torvens filtrasjonskoeffisient, av forsøksleder Boris Meschekok, Muligheter og behov for nydyrking i Norge, av professor Jul Låg og Eit kultiveringsforsøk på brenntorvmyr, av forsøksleder Hans Hagerup.

Foredrag, møter og demonstrasjoner.

Det norske myrselskaps årsmøte 1973 ble holdt 14. mars i Oslo Håndverks- og Industriforening. Her ble Selskapets årsmelding og regnskap fremlagt for medlemmene, samtidig som det ble gitt orienteringer om virksomheten.

Det har ellers vært en ganske omfattende foredrags- og møtevirksomhet for Selskapets tjenestemenn i året 1973. Vi skal kort nevne de viktigste foredrag og møter m.v.

Under Tunga-utstillingen i Trondheim 24. juni til 7. juli holdt Det norske myrselskap en stand i samarbeid med Trøndelag Myrselskap. Det ble her lagt vekt på å vise bruk av torv som dyrkingsmedium og jordforbedringsmiddel, samt norske torvprodukter som er på markedet.

Under et tjenestemannskurs som Telemark Landbruksselskap holdt på Bø hotell den 10.1.1973 deltok direktør Ole Lie og amanuensis Rolf Celius med foredrag om myr dyrking. Kurset samlet ca. 50 fylkes- og herredsfunksjonærer.

Under Trøndelag Myrselskaps årsmøte den 9.4.1973, var Lie møteleder ved et bredt opplagt diskusjonsmøte om myrer som verneobjekter kontra landbruksmessig utnyttelse. Innledere var jorddirektør Ottar Fjærvoll, Landbruksdepartementet, professor dr. Olav Gjærevoll og amanuensis Asbjørn Moen, Universitetet i Trondheim, samt herredsskogmester E. Storbekken, Røros. Møtet «trakk fullt hus» og Trøndelag Myrselskap har all ære av god tilslutning om et aktuelt diskusjonsemne.

Det har vært mange møter og konferanser med grunneiere og andre interesserte om utnyttelse av myrarealer m.v. Ved slike møter har flere fagfolk deltatt. Av de viktigste sakene kan nevnes: Jøamyrene i Fosnes herred, Sørlimarka på Østre Toten, Østamyrene i Rendalen, Vidmyrområdene i Bykle og Måmyrene i Hjelmeland, samt spørsmål om myrinventeringer i Verdal kommune.

Når det gjelder orienterende befaringer har det også vært stor aktivitet i alle deler av landet, hvor Myrselskapets tjenestemenn har deltatt sammen med andre fagfolk og grunneierne.

Selskapet har i løpet av året hatt en rekke henvendelser både fra skoler og studenter (elever) om opplysninger og fagstoff vedr. utnyttelse av myr og torv. Det forekommer også ofte at studenter og elever tar hovedfagsoppgaver m.v. om myrspørsmål.

Internasjonalt samarbeid.

Av internasjonal kontakt kan nevnes at representanter fra Det norske myrselskap (Lie og Wold) deltok ved en konferanse om nordisk samarbeide om klassifikasjon og deklarasjon av torv og torvprodukter på Alnarp i Sverige 22. og 23. mai 1973. Fra Norge deltok dessuten statskonsulent Olav Ausland. Den 23. og 24. mai fikk vi dessuten anledning til å besøke en del av torvanleggene ved A/B Svensk Torvförädling, Sösdala og A/B Hasselfors Bruk, Hasselfors.

I tiden 24.—26. oktober deltok Lie, Hornburg, Wold og Hovde i NJF's minikongress vedr. drenering i Viborg og befaringer i Danmark i denne forbindelse.

Det har ellers vært en betydelig kontakt med utenlandske fagfolk gjennom korrespondanse m.v. Myrselskapet har fungert som sekretariat for International Peat Society og Den norske komite under I.P.S. Norge var representert ved møtet i arbeidsgruppen for standardisering under I.P.S. i Ebeltøft den 10.—12. april og ved I.P.S.' Symposium i Glasgow 16.—20. september, henholdsvis ved direktør Leif Fr. Koxvold og amanuensis Asbjørn Moen. Direktør Koxvold er norsk representant til I.P.S. etter at direktør Løddesøl trakk seg tilbake i begynnelsen av 1973. Vararepresentant er fabrikk-eier Alf Ording.

KONSULENTVIRKSOMHETEN

Denne gren av virksomheten omfatter fortrinnsvis undersøkelse av myr og andre arealer for vurdering og planlegging av landbruksmessig utnyttelse av arealene eller utnyttelse til torvdrift m.v.

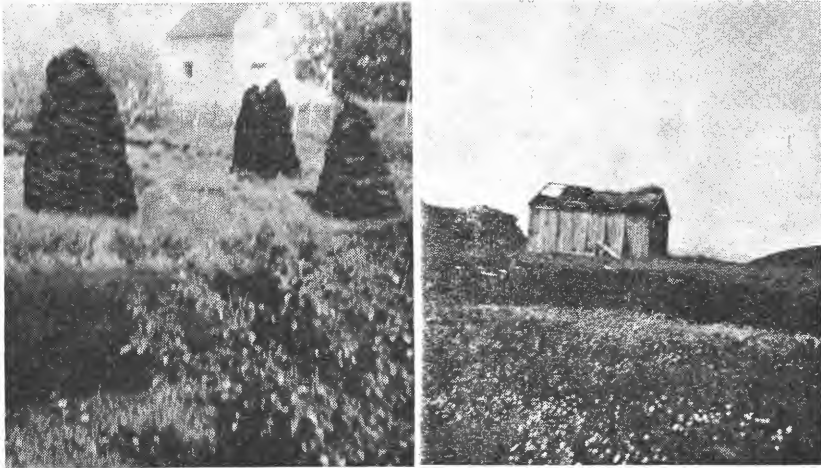
Utnyttelse av torvforekomster.

De torvressurser som finnes i myrene har gjennom lang tid vært gjenstand for utnyttelse til forskjellige formål etter torvtypen og behovet.

Brenntorv.

Til fremstilling av brensel benyttes sterkere omdannet torv som er anriket av karbon gjennom fortorvingsprosessene, slik at brennverdien har steget.

Produksjonen av brenntorv har nå gått sterkt tilbake her i landet og dreier seg om 4 000—5 000 m³ etter de vurderinger vi har foretatt. Det er vesentlig en del eldre oppsittere i enkelte kystområder som stikker torv til husbrensel. For øvrig har olje og elektrisk kraft overtatt som varmekilde også i kyststrøkene.



Brenntorvstakker fra Øvre Høydal, og brenntorvsjå fra Gilsøy, Øksnes kommune, Vesterålen.

Herredsagronom Harald Storvik som har tatt disse bilder i 1973, opplyser at det er noe interesse for torvstikking til brensel i kystkommuner som Øksnes, men de fleste torvsjåer forfaller og torvgravene gror igjen av moser og myrull.

Det er mulig at den oljekrise som meldte seg i slutten av året 1973, vil føre til noe økning av torvstikking til eget bruk for å supplere annet brensel der nyttbare torvfelter står til disposisjon. Myrselskapet har i 1973 hatt lite arbeid med brenntorvdrift.

Torvstrø og dyrkingstorv.

Til disse produkter benyttes vanligvis lite til middels omdannet kvitmosetorv. I noen tilfeller brukes også torv av annen opprinnelse, spesielt når varen skal brukes som jordforbedringsmiddel.

Bruksområdet for denne type torv har svinget fra hovedtyngden på strøtorv til jordbruksstrø og isolasjon mot telehiving i jernbanelegemer, til bruk som dyrkingsmedium og jordforbedringsmiddel i gartneri og hage, dvs. dyrkingstorv. Interessen og etterspørselen for

torv og torvprodukter til sistnevnte formål er stadig stigende. Et betydelig kvantum torv av størortvtypen brukes også i videreføringen til forskjellige komprimerte torvprodukter som plantebrikker og torvpotter til plantedyrking.

Ved flere torvbedrifter har det i 1973 vært interesse for øking av produksjonskapasiteten.

Stikkemaskiner anskaffes av flere og flere fabrikker for å spare manuelt sesongarbeid til stikking av torv. Det er nå kommet en ny type stikkemaskin som også kan forsvare sin plass på de mindre fabrikker. Andre rasjonaliseringstiltak er også under utforskning ved flere anlegg.

I denne forbindelse har Myrselskapet hatt en del veiledningsarbeid og undersøkelser. Myrselskapets vurdering blir også etterspurt i forbindelse med finansieringslån fra Distriktenes Utbyggingsfond og Landbruksdepartementets lånefond.

Det har i Elverum vært under bygging et nytt anlegg for produksjon av en type dyrkingstorv ved mekanisk avvanning av torva. Dette anlegg ventes i produksjon kommende sesong. Videre er en stor torvstrøfabrikk under oppføring i Overhalla, Nord-Trøndelag, mens flere andre anlegg er under utredning.

Nittedal Torvindustris anlegg for mekanisk avvanning og kunstig tørking av torv på Bjørkåsen i Åsnes kommune er gjenreist etter brann i 1973, og er nå i full drift. Ved A/S Østlandske Torv i Våler er det bygget ny klompelåve etter brann høsten 1972 og Sunnland Torvstrøfabrikk, Stokke er gjenreist etter brann tidlig på året 1973. Disse branner virket reduserende på produksjonen i 1973.

Myrselskapet har foreløpig ikke fått inn alle oppgaver vedr. markedsføring av torv og torvprodukter fra fabrikkene i 1973. De tall som allerede foreligger, viser at det antakelig er en liten økning av markedsføringen av norsk torv i 1973. Foreløpig anslåes derfor leveransene av torv fra fabrikkene til ca. 190 000 m³ løs vare før pressing, eller m.a.o. en økning på ca. 4 000 m³. Uttak av torv ved mindre anlegg og direkte fra myra til forbruker, har vi ingen bestemte oppgaver over, men anslår dette kvantum likt med foregående år, nemlig ca. 45 000 m³.

Importen av torv som i henhold til oppgaver fra Statistisk Sentralbyrå ble beregnet til 42 000 m³ løs torv før pressing i 1972, er steget betraktelig i 1973. De endelige rapporter foreligger ikke, men importen anslåes foreløpig til 55—60 tusen m³ beregnet som løs vare.

I betraktning av at vi her i landet har store ressurser torv av god kvalitet, er det beklagelig at man ikke har maktet å øke produksjonen i takt med markedets behov, men som nevnt har tre branner gjort seg sterkt gjeldende i 1973. I relasjon til importen må nevnes at det eksporteres et betydelig kvantum torv som foredlede produkter, plantebrikker o.l. Denne eksport tilsvarer bortimot samme torvmengde som importen.

Det er til slutt grunn til å understreke at Selskapets undersøkelser, planlegging og veiledningsarbeide for å øke torvproduksjonen fortsatt bør vies stor oppmerksomhet. Selskapet har hatt flere saker til undersøkelser og utredning. Her kommer også de nordlige landsdeler nå inn i bildet.

Selskapet har deltatt aktivt i det faglige utredningsarbeid som pågår når det gjelder standardisering av varedeklarasjoner m.v. for torv, bl.a. gjennom Det Norske Torvutvalg og ved medvirkning i enkelte forskningsoppgaver.

Dyrking og skogreising.

Undersøkelser og planlegging av grøfting m.v. for landbruksmessig utnyttelse av myr og andre arealer har også i 1973 vært den dominerende arbeidsoppgaven og da spesielt undersøkelser med tanke på dyrking til fellesbeiter. Samlet er det i 1973 detaljundersøkt ca. 30 000 dekar myr og fastmark. Om lag 1/3 av dette areal er delvis forsumpet fastmark, med et tynt torvlag øverst. På slike arealer blir det mindre borearbeid enn på dyp myr, men derimot et betydelig gravearbeid for å registrere steinmengder og jorddybder på fjell, der dette kan ventes å være en avgjørende faktor.

Vi skal nedenfor nevne de noe større feltene som ble undersøkt i 1973:



Skjevelåsmyra i Skogn Markabygd, Levanger kommune, Nord-Trøndelag. Kraftig havre på 4—5 m dyp mosemyr i ca. 150 m høyde over havet. Fot. E. S.

Nordland.

Sauramyrene og Oterstrandområdet, Gildeskål kommune.

Fylkeslandbruksstyret og jordstyret skal utarbeide en plan for jordbruket i Gildeskål. Myrselskapet er i den anledning anmodet om å undersøke jordressursene i kommunen, kfr. tilsvarende arbeid i 1972 på Vestre Finnøy i Hamarøy kommune.

Feltarbeidene for området Nordfjord—Kjelling—Skålvik—Saura—Nygård og Ertenvåg er utført i 1973. Det største sammenhengende område med nydyrkingsjord er Sauramyrene med tilsammen ca. 1500 dekar som er kartlagt og detaljundersøkt. Det meste av dette myrareal er forholdsvis grunne grasmyrer (Gst) og grasrike mosemyrer (Gm) med gode avløpsforhold og sentral beliggenhet. Ellers er det undersøkt en rekke spredte felter på tilsammen ca. 800 dekar innen det nevnte område.

Vika—Floaområdet, Vega kommune.

På Vega i Helgeland er det kartlagt og detaljundersøkt ca. 500 dekar vesentlig Gm-myr med vekslende dybde. Det er brukbare avløpsforhold og beliggenhet til transportvei. Feltet er en del av myrområdet mellom Vika og Floa, og utgjør de mest aktuelle arealer for dyrking. Det er ellers forholdsvis store strekninger med dyrkbar myrjord her.

Nord-Trøndelag.

Stormyra-Tøddås, Overhalla kommune.

Undersøkelsen ble foretatt for å gi en vurdering av dyrkingsmulighetene på det ca. 200 dekar store myrområdet nord for gårdene. Eierne vil benytte området til beite eller fôrdyrking.

Myra består av middels omdannet torv. Dybden er stort sett mellom 2 og 3 meter, men enkelte målinger viste 5 meter ned til undergrunnen. Nivelleringene bekreftet at det er godt fall. Området ligger bare noen hundre meter fra brukene (3 stk.). Myra egner seg bra til dyrking for nevnte formål.

Bjønnamyra, Snåsa kommune.

Området består av ca. 90 dekar mosemyr og ca. 70 dekar forsumpet skogsmark, som ligger ca. 2 km fra bebyggelsen på eierens bruk. Skogsmarken er svært god dyrkingsjord. Myra, som er lite til middels omdannet, har en gjennomsnittlig dybde på 2 meter. Undergrunnen er sand og leire. Fallforholdene er gode for hele området, bortsett fra enkelte «hull». Ved grøfting vil myra synke sterkt sammen. P.g.a. de gode fallforholdene, den moderate dybde og undergrunnen, vil dette myrområdet egne seg bra for oppdyrking.

Myrsetmyrene, Snåsa kommune.

Det er undersøkt to felter av Myrsetmyrene. Begge felter ligger inntil vei, ca. 1 km fra eierens driftsbygning. Felt 1 utgjør 100 dekar middels omdannet mosemyr og fastmark (elvegrusavsetninger). Dybden av myra øker fra fastmark til 3,5 m der jernbanelinjen avgrenser myra.

Felt 2 er ca. 150 da og består av middels omdannet mosemyr, med noe grasmyr i grensen mot dyrka jord. Dybden er stort sett 2—3 meter, men over 5 meter på et mindre parti. Undergrunnen er leirblandet grus. Fallforholdene viste seg å være gode for størstedelen av området. Grasmyra, som er 0,5—1,5 m dyp, egner seg svært godt, mens det øvrige området også skulle være bra til oppdyrking for grasproduksjon.

Vangstad — Stormyra og Holmlimyra, Verdal kommune.

Ved Kluken i Verdal ble det undersøkt 2 myrarealer begge på A/S Værdalsbrukets grunn. Vangstad — Stormyra er ca. 250 dekar, vesentlig mosemyr og Holmlimyra ca. 150 dekar av samme myrtype. Begge arealer har partier med meget bløt myr. Ved drenering og tilførsel av sand kan myrrealene oppdyrkes og utnyttes til grasproduksjon o.l. Det var interesse for fôrproduksjon eller fellesbeite på områdene.

Sør-Trøndelag.

Lianfeltet, Holtålen kommune.

En del gårdbrukere i Haltdalen skal starte et fellesbeitelag. I den anledning ble det undersøkt 500 dekar av Holtålen kommunes eiendom, Lian. Arealet består av 270 dekar myr. Den resterende del er fastmarksrygger og flater med silt og sand. Feltet byr på gode muligheter for oppdyrking til beite eller fôrproduksjon.

Björdalsmyra, Melhus kommune.

Etter anmodning fra Horg bygdealmening foretok Det norske myrselskap detaljundersøkelser av Björdalsmyra, med tanke på eventuell senking av Björdalsbekken og oppdyrking av myra. Det aktuelle området er ca. 700 dekar. Store deler av Björdalsmyra er flomområde. Ved senking av utløpet vil området få gode muligheter for avløp og oppdyrking. Fallforholdene er relativt gode. Myrdybden er stort sett forholdsvis rimelig, ca. 2,5 m i gjennomsnitt. Det er vei fram til området som ligger i nevnte almenning.

Møre og Romsdal fylke.

Nordvikfeltet på Smøla.

Detaljundersøkelsene av Nordvikfeltet fortsatte sommeren 1973, som et ledd i myrundersøkelsene på øya. Det er totalt undersøkt ca. 1500 dekar i Nordvikfeltet, hvorav ca. 700 dekar ansees som egnet for oppdyrking. Arealene ved Nordvik er vesentlig lyngrik mosemyr med fjell som undergrunn. Myrdybden begrenser de dyrkbare arealer. Dybden av myrlaget bør være minst 1,5—2,0 m på fjellgrunn.

Området ligger gunstig til for dyrking av tilskottsjord til en rekke bruk som nå er for små.

Klakkenmyrene, Aure kommune.

Undersøkelsene ble foretatt for å få belyst mulighetene for dyrking til fellesbeite for ku i området. Ved undersøkelsen fant en at totalt dyrkbart areal er på ca. 1320 dekar. Av dette er 840 dekar myr. Arealene ligger om lag 300 m.o.h. Myrene er for det meste grunne, ca. 1 m. Torva har midlere omdanningsgrad. Myrtypen er hovedsaklig av myrull-bjønnskjeggtypen. Fastmarka er jevnt over steinfattig og består av morene i dalsidene, mens det er elveavsetninger i dalbotn. Topografien i området er gunstig og dreneringsmulighetene er gode. Feltet er delt opp i 7 separate felter på grunn av gjennomskjæringer av elver og bekker og fjellpartier. Dette gir ikke den beste arronderingen av arealene. Det må bygges en relativ kostbar vei fram til området.

Myr ved Grimstadvatnet, Hareid kommune.

I Hareid er det stor interesse for å utnytte myrarealene til bruksutbygging. Siste sommer ble således et større område sør og sør-vest for Grimstadvatnet detaljundersøkt. Området utgjør ca. 1000 dekar myr og 200 dekar fastmark. Det meste av arealet ligger gunstig til for dyrking hvis nødvendig senking av elva og avløpet blir foretatt. Feltet er sentralt ved vei og tidligere dyrket mark.

Daugstad — Villamyrene, Vestnes kommune.

Dette feltet utgjør ialt 3 000 dekar under gårdene Daugstad og Villa i Vestnes. Høyden over havet er 350—400 m. Myrarealet innen feltet utgjør ca. 2 200 dekar, mens resten (800 dekar) er fastmark. Myrene er stort sett myrull-bjønnskjeggmyr og fastmarka steinholdig grusjord.

Det var her interesse for dyrking til grasproduksjon, fôr og beite.

Hedmark fylke.

Stormyra (Gjersøymyra), Sør-Odal kommune.

Sommeren 1973 ble det foretatt detaljundersøkelser på storparten av de arealer som Sør-Odal Torvstrøfabrikk har avtorvet ved torv-

drift. Undersøkelsene ble gjort med sikte på oppdyrking av arealet. Arealet er ca. 300 dekar. For en stor del er den øverste meteren av torvlaget fjernet. Undersøkelsene viste brukbare fallforhold. Fortorvingsgraden er gunstig. Myra er stort sett grunn ned på sand. Rester etter torvstrøfabrikasjonen må ryddes og en del torvpaller planeres før dyrking.

Senking av Svartelva ved Ådalsfløta, Løten kommune.

Det er blant grunneierne interesse for oppdyrking av Ådalsfløta i Løten, et myrområde på ca. 400 dekar som ofte er utsatt for flom. Vegetasjonen langs kantene er sterkt påvirket av gjødslingen i jordbruket rundt myrarealet, og en finner således mange kravfulle arter på området.

Undersøkelsen viste muligheter for oppdyrking av arealene på nord-siden av Svartelva og på sydsiden av Svartelva nordøst for Fløtholen. Arealene ved Sjurstubekken syd i feltet er derimot vanskeligere å få dyrket, da det er store myrdybder p.g.a. tidligere tjern. Senkingen av elva vil være avgjørende for mulighetene her. Selv en moderat senking av Svartelva vil i alle tilfeller bedre dreneringsforholdene for store deler av de dyrkede arealene rundt Ådalsfløta.

Stormyra — Smidholen, Grue kommune.

Området som er på ca. 900 dekar er for det meste myr. I den østlige del er det lyngmyr og i den vestlige del er det grasrik mosemyr. Det går noen striper med starrmyr over området. Myra er helt flat. Kanaler for avløp må graves med fall ut til elva Namnå som ligger ca. 4 m lavere enn myroverflaten. Myra er dyp, ofte ned til 6 m. Torvlagene har høy omdanningsgrad i bunnsjiktet og oftest lite omdannet i de øvre deler av profilet. Overflaten er bløt over store deler av myra. Undergrunnen er leirholdig silt og leire. Det er partivis noe stein. Myra er godt dyrkbar med sandkjøring. Grunneierne ønsker å nytte myra til tilleggsjord.

Gårdsmyra, Våler kommune.

Av dette området på ca. 500 dekar, er ca. 350 dekar tidligere benyttet til brenntorv- og strøtorvproduksjon. Det norske myrselskaps torvskole ble opprettet her i 1918. Torvfabrikkene fungerte som øvelsesanlegg i årene fram til 1924, da skolevirksomheten ble nedlagt. Deretter har det delvis vært forsøksvirksomhet i tillegg til vanlig drift. Brenntorvdriften opphørte i 1950-årene, mens strøtorvdriften har pågått til de siste årene.

Storparten av arealet ligger i felleseie med vel femti grunneiere. En del av grunneierne er interessert i arealene som tilskotts jord. På

grunn av avtorvingen er det gjenværende torvlag forholdsvis grunt ned på undergrunnen av sand eller silt. Det blir her spørsmål om avløpet fra myra må ordnes med pumpeverk. Det vil ellers måtte graves en forholdsvis lang og dyp kanal. Den videre behandling av materialet vil klargjøre dette nærmere.

Oppland.

Sørlimarka, Østre Toten kommune.

Sørlimarka er samlenavnet for et ca. 10 800 dekar stort skog- og myrområde beliggende et par kilometer øst for Einavatnet i vestre del av Kolbu. Det er ialt 71 grunneiere som har dannet et dyrkingslag. Arealet ble siste sommer undersøkt med tanke på vurdering av dyrkingsmulighetene og utarbeidelse av en avløpsplan for området. Det var ca. 2 300 dekar myr og 8 450 dekar fastmark, delvis forsumpet innen området.

Det ble foretatt detaljundersøkelser av de største myrområdene, og en mer oversiktsmessig undersøkelse av de øvrige arealer som er skogkledde (fastmark og forsumpet skogsmark).

Det er her særdeles store ressurser for utbygging av grunneiernes bruk. Disponeringen av arealene med hensyn til skog- eller jordbruk trenger en nøyere vurdering av driftsøkonomisk karakter.

Rogaland.

Myrstølområdet i Stølsdalen, Vindafjord kommune.

Her ble det undersøkt 184 dekar, hvorav ca. 100 dekar var myr og 84 dekar stein- og blokkholdig fastmark. Storparten av arealet kan imidlertid anbefales dyrket. Arealet ligger ved Støledalselvi, ca. 3—4 km fra veien i Vindal. Det blir en vanskelig vurdering om arealet forsvarer den kostbare veibygging som i tilfelle vil være nødvendig for utnyttelsen, men andre veiinteresser kan komme inn i bildet.

Vindalsområdet i Øvre Espedal, Forsand kommune.

Det er her undersøkt et areal på 670 dekar forholdsvis grunn myr og forsumpet fastmark. I tillegg er det foretatt oversiktsmessige registreringer på ca. 300 dekar av en sterk kupert moreneavsetning sør-øst for feltet.

Arealene med myr og forsumpet fastmark kan fulldyrkes, mens nevnte moreneavsetning egner seg best til naturbeite. Det er her mye store steiner og blokker.

Området ligger ca. 5 km fra vei i Øvre Espedal og det må i tilfelle dyrking, bygges vei frem til feltet.

Uelandsmarka, Hå kommune.

Området Uelandsmarka ligger 2—3 km øst for Uelandsgårdene. Her ble ialt 470 dekar undersøkt, men bare 175 dekar var myr. Myrområdene var tildels meget dype. Det var forholdsvis sterkt omdannet torv, særlig i de dypere lag av myra. Tildels var det sterkt omdannet torv også høyt i profilet. Det må derfor foretas spesielle foranstaltninger ved dreneringen. «Fastmarksområdene» her består av rygget bunnmorene med noen myrstriper mellom ryggene. På overflata av ryggene finnes mye stein og blokker, men jorda ansees godt dyrkbar spesielt i forhold til den dyrkingsteknikk som man har på Jæren.

Vest-Agder.

Mønstremyr, Flekkefjord kommune.

Mønstremyr ligger på Hidraheia og tilhører Flekkefjord kommune som kjøpte arealet under første verdenskrig med tanke på brenntorvproduksjon. Omkring århundreskiftet ble det drevet gårdsbruk på en mindre del av den ca. 200 dekar store myra. Brukerne av gårdene som myra opprinnelig er skilt fra, er nå interessert i å dyrke opp hele myra for grasproduksjon.

Det er problemer med en rekke fjellskjær innen området, men deler av arealet kan dyrkes for nevnte formål.

Telemark.

Sundsmyr, Haugsjø, Nissedal kommune.

Sundsmyr, ca. 125 dekar ved Haugsjåsund, sør for Treungen, er undersøkt for å vurdere mulighetene for oppdyrking. Det er planen å nytte myra som en del av et bureisingsbruk. Arealet er godt dyrkbar, men avløpet må antakelig ordnes ved pumpeverk.

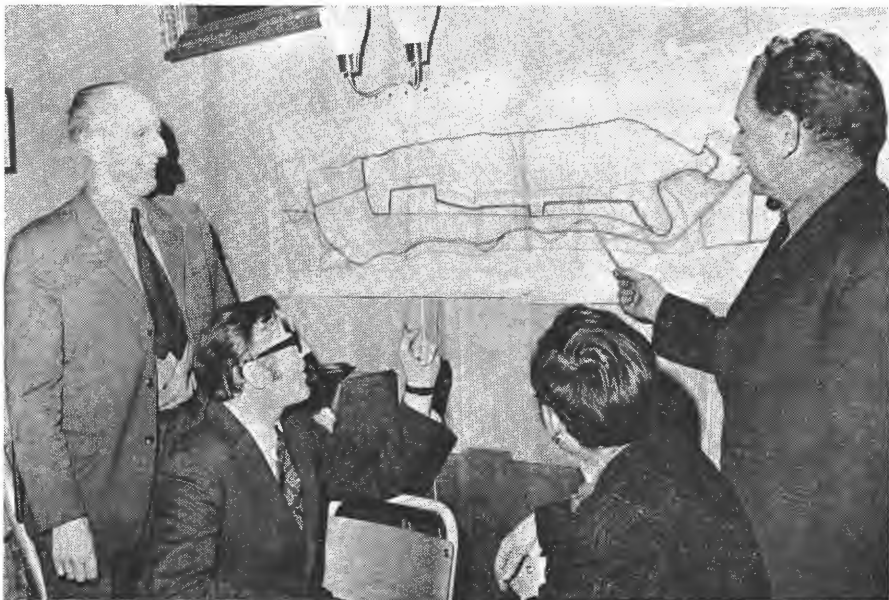
Akershus.

Gjøfjellmosen, Nesodden kommune.

Området er ca. 95 dekar. Det er skogsmyr med torv av høy omdanningsgrad langs kantene. Over midtpartiet er det lite omdannet mosetorv øverst. Her er det tidligere stukket strøtorv. Myra har dybder ned til over 7 m. Undergrunnen er stiv leire. Rundt myra er det skogkledd fastmark på usortert morene. Myra er dyrkbar. Det må eventuelt legges avløp gjennom fjell, noe som fordyrer utnyttelsen.

I tillegg til disse feltene har Selskapet også undersøkt flere mindre og små arealer som hver for seg har stor betydning for de enkelte bruk som tilleggsjord. Egne rapporter om sakene med kartbilag og eventuelle planer m.v. blir utarbeidet i vinterhalvåret.

Det har også vært en rekke befaringer for foreløpig vurdering av



Østamyrene i Rendalen, Hedmark. Forslag til disponering av arealene til fulldyrking for åkerbruk og beite, samt skogreising diskuteres på et møte med over 100 grunneiere. Myrtype og synkingsforhold er bestemmende for disponeringen. Her har også sterke fredningsinteresser meldt seg. Fot. T. S.

utnyttelsesmulighetene. Slike befaringer vil vanligvis senere resultere i henvendelse om detaljundersøkelse og planlegging, når resultatet av befaringen er positivt med hensyn på utnyttelse.

Det er allerede innløpt mange nye henvendelser om undersøkelser. Vi kan derfor regne med fortsatt stor aktivitet vedr. undersøkelser og planlegging for dyrking av myr og annen mark.

Spørsmålet om undersøkelser med tanke på skogreising som primær utnyttelse har det vært lite av i 1973. I noen tilfeller foreslår vi skogreising på visse deler av feltene, f.eks. når dyrking ikke kan tilrådes og når det kan være behov for leområder av skog.

Myrinventeringer.

I årsmeldingen for 1972 ble det nevnt at finanseringen av myrinventeringer i Indal statsalmenning, Verdal var klargjort. Markarbeidet vedr. denne oppgaven ble derfor gjennomført høsten 1973.

Indal statsalmenning utgjør ialt ca. 24 500 dekar. Herav er det ca. 7 000 dekar myr. En betydelig del av myrarealet er karakterisert som dyrkbart. Kontorbehandlingen av saken er imidlertid ikke kommet så langt at vi kan gå nærmere inn på detaljene. Det vil i løpet av vinteren bli gitt en spesiell melding om denne saken.

FORSKJELLIGE OPPGAVER

Utnyttelse av myrarealene til annet enn jordbruk, skogbruk eller torvindustri blir mer og mer aktuelt. Det har i meldingsåret vært et betydelig arbeid med saker som ikke faller naturlig inn under de foregående avsnitt.

Idretts- og parkanlegg.

I visse strøk av landet legges skolebygg på områder med fjellgrunn. Aktuelle arealer for idrettsanlegg i tilknytting til skolene, vil ofte kunne omfatte områder med myr.

I mange tilfeller er det også aktuelt med myr til andre idrettsplasser og treningsfelter. Imidlertid bør man ikke gå ut fra at myr uten videre er egnet som byggegrunn for idrettsplass selv om den jevne terrengoverflaten kan gi et slikt førsteinntrykk. Detaljerte undersøkelser av dybde- og grunnforholdene, og av torvas struktur m.v. er en forutsetning for å kunne vurdere mulighetene for et vellykket resultat.

Myrselskapet har i denne forbindelse hatt 11 større eller mindre saker til undersøkelse og behandling i 1973: Idrettsplass ved Vestoppland Folkehøgskule i Brandbu, Nerstad skole i Sigdal, Vear skole



Idrettsplasser på myr mellom fjellpartier ved Skudeneshavn, Karmøy, Nord-Rogaland. Fot. E. W.

i Stokke, Myrgård skole ved Langangen i Porsgrunn, Kvinlog skole i Fjotland, ny skole på Eigerøy i Eigersund, Sagstad skole på Lange-land i Meland, Averøy ungdomsskole i Averøy kommune. Idretts-plass for Ørskog Idrettslag, Sjøholt, og for Saura Idrettslag i Gilde-skål. Treningsfelter på Store og Lille Kvitmyra, Ankerskogen i Hamar. Befaring av arealer i Kjørrefjord og Høyland på Lista for eventuell plassering av et større idrettsanlegg.

Bygg og anlegg, fyllplasser m.v.

Med en stadig sterkere utnyttelsesgrad av arealene i pressom-rådene, er myrene som tidligere ofte bare var hvite flekker på plan-kartene, kommet sterkt inn i bildet. Det gjelder bl.a. byggegrunn og fyllplasser av forskjellig art. Myrselskapet har vært engasjert i føl-gende prosjekter av denne karakter:

Undersøkelse og planlegging for drenering på Åkebergsmosen i Råde, ca. 300 dekar. Det planlegges uttak av torv og senere bebyg-gelse på arealet. Augerødsmosen, Våler i Østfold er undersøkt med tanke på tømme plass for avfall i Mosseregionen. For Risør kommune har Myrselskapet vært behjelpelig med å finne fram til, og undersøke et myrareal som ansees egnet som lagringsplass for septikslam. I Åsane ved Bergen krever utbyggingsplanene en flytting av torvmasser av størrelsesorden 1 mill. m³. Myrselskapet har undersøkt fyllplass-området og vurdert faren for forurensning fra fyllingen, samt gitt forslag til bearbeidelse av det «nye» terrenget.

Kirkegårder.

I enkelte strøk av landet er det knapphet på disponibel mineraljord. Myrarealet har derfor kommet inn i bildet ved anlegg av gravplasser. Det må da legges særlig vekt på undersøkelse av mulighetene for drenering og avløp, og på setningsforholdene i torvmassene. For Farsund kommune har Myrselskapet undersøkt et myrområde ved Spind kirke. Det er her nødvendig å utvide kirkegården. I Herøy kommune er 2 myrpartier undersøkt for å finne areal for anlegg av ny kirkegård.

Vernesaker.

I likhet med tidligere år har Myrselskapet vært engasjert av Miljø-verndepartementet for registrering av verneverdige myrer og andre våtmarksområder i Nord-Norge. Myrkonsulent Per Hornburg som er tildelt denne oppgaven, meddeler at tiden og det dårlige høstværet hindret gjennomføring av hele det oppsatte program for 1973. Under-søkelser av myrer i kyststrøkene i Troms måtte utsettes til 1974. Derimot ble programmet for Finnmark og Indre Troms gjennomført.

Særlige verneinteresser knytter seg til større myrområder ved Kautokeino (Stourajawrrremyrene og Suolovuobmemyrene) og området Okselv-Læktovatn i Kvalsund og Porsanger kommuner. Sistnevnte har interesse i forbindelse med utvidelse av Stabbursdalen Nasjonalpark. Området har ingen dyrkingsmessig interesse og er statsgrunn.

I Bodø kommune er myrene ved Seinesvatnet på Straumøya undersøkt for å få rede på dyrkingsmulighetene i forbindelse med et fredningsprosjekt av Seinesvatnet og omliggende terreng. Dyrkingsarealet dreier seg om ca. 500 dekar av typen starrmyr og kvitrosemyr. Det er ganske grunn myr, men avløpsforholdene er vanskelige.

Rapport om disse undersøkelsene blir utarbeidet og tilstillet oppdragsgiverne.

I forbindelse med vurdering av den fremtidige disponering, enten fredning eller økonomisk utnyttelse kommer Selskapets undersøkelser til nytte. Det kan også være aktuelt å undersøke andre områder for å påvise alternative arealer til fredning eller for økonomisk utnyttelse.

Selskapet har i 1973 vært engasjert i følgende store saker, hvor interessene for fredning har kommet i konflikt med aktuelle dyrkingsplaner: Måmyrene i Hjelmeland, Vidmyr i Bykle, Stavsholtområdet i Bø, Østamyrene i Rendalen og Røkmyra på Smøla. I ett tilfelle er det igangværende utnyttelse til torvproduksjon og senere dyrking som krysser fredningsinteressene, nemlig Rønnåsmyra i Grue. Denne myra vil bli en bedre dyrkingsmyr etter avtorvning av strøtorvlagene.

For de organer som skal ta den endelige avgjørelse, er det behov for en nøktern faglig vurdering. Det norske myrselskap fremlegger objektive undersøkelser og opplysninger for å gi det best mulige grunnlag for beslutningen.

SLUTTBEMERKNINGER

Det er i årsmeldingen gitt en orientering om Selskapets arbeidsoppgaver i 1973. Meldingen viser at Selskapet har hatt mange interessante og viktige saker for undersøkelse, utredning og planlegging. I denne forbindelse kan det pekes på flere oppdrag hvor dyrking av relativt store arealer til fellesbeiter og fôrdyrking som fellesprosjekter, har vært aktuelt.

Det er som oftest undersøkelser på myr og annen mark hvor det er problematisk å vurdere dyrkingsmulighetene. Myrjorda stiller spesielle krav til grøftingen og dyrkingsteknikken. Planleggingen på myrjord må bygge på et inngående kjennskap til myrddybde og torvstruktur m.v. Denne problematikken kan best løses av fagfolk som arbeider med jordtypene som spesialfelt. Forsøksarbeidet på myr kommer også inn som en meget viktig faktor i denne veiledningstjenesten. Det reiser seg nye problemer som må undersøkes forskningsmessig.

Behovet for undersøkelser og planlegging vedr. torvdrift har også vært stort. Dette er et arbeidsfelt hvor Myrselskapet er eneste institusjon som driver veiledning.

Det er ellers i meldingen pekt på en rekke andre oppgaver som Selskapet har tatt seg av, når det gjelder bruken av jordarealene til almennyttige formål. Samfunnsmessige interesser av stor betydning, er ofte med i bildet. Det er derfor viktig at Myrselskapet kan stille fagkunnskap til disposisjon.

Det har på mange måter vært et godt arbeidsår for Selskapet. Problemene som oppstod da 2 av Selskapets tjenestemenn gikk over i andre stillinger under utesesongen, kunne løses ved at vi fikk engasjert 2 nye sivilagronomer som sammen med den «gamle staben», gikk helhjertet inn for å gjennomføre undersøkelsene. Det er utført et stort og godt arbeid både ute i felten og på Selskapets kontor hvor personalet blir ekstra belastet ved den sterke aktiviteten.

Selskapet har også i året som har gått, møtt velvilje og samarbeid fra alle kanter. Dette gjelder først og fremst Landbruksdepartementet som Selskapet har en allsidig forbindelse med. Men det gjelder også andre departementer, landbruksselskaper, jordstyrer og mange andre institusjoner, samt de enkelte rekvirenter ute i distriktene, og folk ellers som Selskapet har hatt kontakt med i løpet av året.

Det norske myrselskaps styre vil rette en varm takk til Selskapets forbindelser og medarbeidere.

Oslo 21. februar 1974.

DET NORSKE MYRSELSKAPS STYRE

Carsten Bruun/s
Aslak Lidtveit/s
Alf Ordning/s
Sv. Skaven-Haug/s
Th. Løvlie/s
Ole Lie/s